Štev. 194 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v soboto 25. septembra 1920 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLV

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi ne vračajo. — Izdajatelj in odgovor[illegible]nik Štefan Godina. — [illegible] konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskar[illegible]st. — Na [illegible] Kopriva [illegible]esec L 6.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon [illegible] in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Spomenica izročena ministrskemu predsedniku Giolittiju

Tapljenje jugoslovenskega prebivalstva na zasedenem ozemlju od časa zasedbe sem, ki je doseglo svoj višek 13. julija 1920, najbolj črnega dne v zgodovini jugoslovenskih Primorcev, je prisililo politično društvo »Edinost« na sklep, da pošlje k ministrskemu predsedniku Giolittiju, kot načelniku upraviteljstva zasedenega ozemlja, odposlanstvo, ki naj mu kot takemu predloži v imenu jugoslovenskega prebivalstva na zasedenem ozemlju svoje pritožbe in zahteve. Odposlanstvo, pod vodstvom predsednika pol. društva »Edinost«, se je predstavilo ministrskemu predsedniku v torek, dne 21. t. m. in mu izročilo štiri spomenice z vsemi pritožbami in zahtevami. Odposlanstvo, sestavljeno od dr. Slavika, dr. Kurelića in Podgornika, je bilo — kakor znano — pod vodstvom predsednika pol. društva »Edinost« dr. Wilfana. Spomenica, ki jo danes objavljamo, samo reasumira vsebino drugih 3 izročenih spomenic in se glasi:

Vaša Ekscelenca!

Imamo čast se obrniti do Vaše Ekscelence, kot načelnika upraviteljstva za zasedeno ozemlje, v imenu svojih jugoslovenskih sodeželanov iz krajev tostran Dalmacije, organiziranih v političnem društvu »Edinost« v Trstu.

Jugosloveni zasedenega ozemlja tvorijo z ene strani bistven in važen element domačega prebivalstva, a z druge, dveh delov, hrvatskega in slovenskega, jugoslovenskega naroda; oni se popolnoma zavedajo neumrljive pravice, ki jo ima prebivalstvo, da odloči samo glede državne pripadnosti dežele, katere položaj in potrebe so povsem posebne.

Toda, v tem hipu in pred Vašo Ekscelenco zahtevamo za naš narod predvsem spoštovanje in zaščito njegove najelementarnejše pravice: pravice do popolne ohranitve in prostega razvijanja njegovega civilnega življenja, ki se, ovirano in potlačevano od začetka zasedbe sem, z vsemi sredstvi, tudi z nasiljem in z osebnim preganjanjem, v šolah, v uradih, na sodiščih, v cerkvah, na gospodarskem in socijalnem polju in sploh povsod, hoče sedaj, kakor se zdi, naravnost onemogočiti in uničiti.

Opozarjamo Vašo Ekscelenco na težaven položaj, ki mora, razen tega, da ustvarja takojšnje nevarnosti, nezogibno **ogroziti odnošaje med obema narodoma. Krivda ni na strani jugoslovenskega prebivalstva, temveč na strani oblasti in lokalnih faktorjev spoh, ki, dotočajoč, ali vplivajoč drugače na potek zadev naše dežele, deloma niso znali a deloma niso hoteli razumeti čuvstvovanja in potreb, ne spoštovati ter ščititi pravic in koristi onega dela prebivalstva, ki je jugoslovensko in ki ima pravico, da tako ostane, naj postane njegovo politično državljanstvo kakršnokoli.**

Kar pa se tiče posebej dogodkov 13. julija 1920. in sledečih dni ter terorističnega režima, ki se je ž njimi začel in še vedno traja, poudarjamo na našo vest in našo čast, da ni bilo nikakršnega izzivanja s strani naših jugoslovenskih sodeželanov in da so vse nasprotne obtožbe neutemeljene ter, v kolikor narekovane od temnih elementov, naravnost izmišljene in obrekovalne; in poudarjamo tudi, da bi se omenjeni dogodki ne bili mogli zgoditi, ne začeti omenjeni teroristični režim, če bi bilo s strani oblasti potrebnih predidočih in potlačilnih energičnih ukrepov.

Skicirajoč se na bolj natančno poročilo o naših pritožbah in zahtevah, vsebovano v spomenicah, ki jih imamo čast izročiti priložene Vaši Ekscelenci, — eno splošno, eno specijalno z ozirom na julijske dogodke t. l. in eno specijalno z ozirom na menjavo avstroogrskega denarja, ki ni bil izemenjan v določenem roku, in za depozite, ki se nahajajo onstran premirne črte — zahtevamo, da se da pravica našim sonarodnjakom, da se jim da zadoščenje in odškodnina za pretrpljene krivice in škode, da se v zasedenem ozemlju poskrbi izdatno in brez razlike strank in narodnosti za varnost oseb in imetja, in da se zadovoljijo vse druge naše zahteve, prva pred vsemi ona glede šol: ker to so neobhodni pogoji za dosego stanja, ki bo vsaj znosno in na vsak način najbolj odgovarjajoče interesom toliko upraviteljstva kolikor upravljancev.

Izvolite sprejeti izraz našega največjega spoštovanja, s katerim imamo čast zagotoviti

Vaši Ekscelenci

največjo vdanost.

RIM, dne 21. septembra 1920.

Valutno vprašanje v „Julijski Benečiji" z ozirom na zadružništvo

(Dopis z dežele.)

Znano je, da je zakladno nadzorništvo v Trstu velikemu številu denarnih zavodov odreklo zamenjavo v lire njihovih denarnih zalog, naloženih v kronah pred 3. novembrom 1918 onkraj premirne črte. Prizadeti niso samo denarni zavodi iz okupiranega dela Kranjske, marveč tudi oni iz Istre, Krasa in iz Goriške. Zakladno nadzorništvo je utemeljilo odlok s tem, da pooblastila niso bila po notarju poverjena. Da je ta utemeljitev iz trte izvita, je jasno. Imela bi bila nekaj smisla, ako bi se bila v tozadevnem odloku naravnost zahtevala poverjena pooblastila, česar pa se ni zahtevalo. Menda se je zakladno nadzorništvo samo ustrašilo te utemeljitve; znano je namreč, **da je naknadno dovolilo menjavo tudi takim denarnim zavodom, ki niso bili vložili »pravilne« prošnje.** Zadostovalo je, da je načelstvo osebno izjavilo zakladnemu nadzorniku, da so podpisi na prošnji avtentični, četudi je bila prošnja vložena potom tretje osebe brez poverjenega pooblastila. Tako bi bile potagoma vse denarne zadruge deležne izmenjave, če bi med tem ne bil prišel na pot člen 271 mirovne pogodbe z Avstrijo. Kakor hitro je bil namreč formuliran ta člen pogodbe, je zakladno ministrstvo v Rimu ustavilo vse podobne zamenjave in sicer tudi denarnim zavodom, ki so bili vložili »pravilne« prošnje.

Da so bili skoraj vsi denarni zavodi vložili prošnje za izmenjavo potom tržaških bank, je razložljivo vsled dejstva, da se je ravno v tistih dnevih silno težko dobilo potni list za potovanje v Jugoslavijo, kjer bi bilo mogoče dobiti pravilno sestavljena potrdila o višini tamkaj naloženih denarnih zalog, dočim so imeli zastopniki bank v ta namen permanentne potne liste.

Ker je javnost popolnoma na nejasnem o sedanjem stanju valutnega vprašanja z ozirom na denarne zavode, se mi zdi potrebno, da o tem izpregovorim par besed.

V nekem konkretnem slučaju je zakladno nadzorništvo v Trstu dalo tole pojasnilo:

»Zakladni minister je ustavil nepreklicno katerekolisibodi zamenjavo te vrste, celo onim, ki so pravočasno predložili redno opremljene prošnje, kakor hitro je doznal za besedilo mirovne pogodbe z Avstrijo.

Gori omenjena pogodba (člen 271) je namreč obvezala dolžnike, bivajoče v Nemški Avstriji, da svoje dolgove napram državljanom novih italijanskih dežel plačajo v lirah po povprečnem kurzu, ki ga je imela krona v Genfu meseca septembra in oktobra 1918, to je, po 56'80%, ker bi bilo krivično, da bi menjava gori omenjenih vlog obremenila italijanski državni zaklad v prilog dolžnikov, ki bi poravnali svoje dolgove v kronah, mesto v lirah, po gori označenem kurzu.

V Julijski Benečiji pa ne gre za vsote, deponirane v Nemški Avstriji, marveč po večini za one v Jugoslaviji. Za te vloge, za katere namreč niso merodajna določila s. Germainske mirovne pogodbe, bo treba počakati, da se s posebno pogodbo uredijo terjatve in dolgovi med državljani obeh držav. Takrat bodo denarni zavodi zamogli zahtevati od svojih jugoslovenskih dolžnikov plačilo po dogovorjenem ključu.«

Iz besedila nadaljnih izvajanj je razvidno, da velja to za vse denarne zavode brez izjeme.

Zdaj nam je jasno, zakaj je zakladno nadzorništvo tolikemu številu denarnih zavodov odreklo izmenjavo. Gotovo je vedelo, kaj zahteva italijanska mirovna delegacija od Avstrije; zato je izmenjavo zavlačevalo, dokler ni zagledal belega dne navedeni člen mirovne pogodbe.

Iz vsega tega sledi, da se je vse dosedanje valutno vprašanje urejevalo popolnoma brez glave in brez določenega načrta. Tozadevni odloki so kazali na eni strani velikodušnost, na drugi strani pa **neodkritosrčnost**. Ko je začela kronska valuta na denarnem trgu padati, tedaj šele je zakladno ministrstvo izprevidelo, da bodo nekateri nesorazmerno obogateli na račun italijanskega državnega zaklada. Saj je bilo v gotovih dobah mogoče plačati 1,000.000 *K* dolga s 100.000 L, za katere je bilo treba treba dati pri izmenjavi samo 250.000 K, pa je še ostal nedotaknjen 20% povišek. Še večja razlika je nastala pri plačevanju dolgov v Nemški Avstriji. Nasprotno pa so bili preudarni upniki onkraj premirne črte mnenja, da jim morajo dolžniki iz zasedenega ozemlja plačevati dolgove po uradnem ključu 40 (60%). V resnici slišim že iz več krajev, da se dolžnikom grozi celo s sodnim postopanjem, ako bi ne priznali uradnega ključa po 40 (60%).

Padanje valute je torej razmere popolnoma izpremenilo. Zakladno ministrstvo bi bilo moralo v svoji dalekovidnosti s temi razmerami že vnaprej računati in vse tozadevne odloke že iz prvega početka prilagoditi pričakovanim novim razmeram. Kako pa se je delalo popolnoma brez dalekovidnih načrtov je razvidno že iz tega, da skušajo oblasti šele sedaj ugotoviti dolgove in terjatve fizičnih in pravnih oseb v deželah tostran in onstran premirne črte. Zadnji tozadevni odlok generalnega civilnega komisarijata v Trstu žuga celo s kaznijo do 10.000 L napram onim, ki bi podali napačne napovedi. In zakaj je treba naznaniti tudi one tirjatve, oziroma dolgove, ki bi bili že na podlagi dosedanjih valutnih odlokov izravnani, oz. plačani? Kaj se zopet skriva za temi skrivnostnimi odloki, ki jih le malokdo razume in katerih dalekosežnosti se zaveda malokdo? Ali bi ne bilo delo veliko bolj olajšano in ali bi ne bile napovedi popolnejše, ako bi se naravnost povedalo, **kak namen ima ta odlok? Ali bo treba denarnim zavodom, ki jim je bil denar že izmenjan, kaj vračati?** Koliko? Ali gre samo za napoved dolgov in tirjatev v statistične namene? Po katerem ključu dobe ostali zavodi izmenjani denar? Če bi prišel v poštev ključ 56'80, kakor v pogodbi z Nemško Avstrijo, bo izmenjava še dosti ugodna, četudi še vedno krivična.

Iz tega sledi, da je v vsem dosedanjem postopanju pri ureditvi valutnega vprašanja toliko nejasnosti, toliko ugank, nedoslednosti in neodkritosrčnosti, da so v zasedenem ozemlju redki možje, ki bi znali poslovanje denarnih zavodov preudarno voditi med Scilami in Karibdami prenagljenih in nepremišljenih vladnih odlokov. Edino opozorilo, važno za zadruge, je izdalo zakladno nadzorništvo v Trstu, ki meri na to, naj se osebam, ki stanujejo onkraj premirne črte ter so tjakaj pristojne, nikar ne izplačuje vlog v uradni valuti. To je bilo vse. In vendar je rešiti toliko vprašanj, napram katerim zasedbena oblast ne more imeti uloge neprizadetega opazovalca. Ko je zasedbena oblast valutno vprašanje enkrat načela, **bi bila njena dolžnost, da to vprašanje dosledno izvede, kakor dosledno zahteva, da vse prebivalstvo plačuje davke po enakem ključu.**

Dejstva, da so 20% povišek eni prejeli, drugi pa ne, niti ne omenjam.

Kar se tiče slovenskih denarnih zavodov, se mi zdi potrebno poudariti, da pazljivo zasledujejo vse te nove odredbe. Potrebno bi tudi bilo, da jim Zadružna zveza v Trstu ter Goriška zveza v Gorici po resnem posvetovanju z zakladnim nadzorništvom v Trstu nemudoma izdelate potrebna, sedanjim razmeram prilagodena enotna navodila.

Pripomba uredništva. Kolikor smo obveščeni, je Zadružna zveza takoj ob začetku obvestila svoje članice, naj prijavijo svoje tirjatve na pristojnem mestu. Sicer pa, izpregovorimo še o tej velevažni stvari v jutrišnjem izdanju.

Poruzdelitev bivšega avstro-ogrskega brodovja med Jugoslavijo in Italijo

ZAGREB, 22. Ravnatelj dopisnega urada je imel te dni pogovor z ministrom vnanjih stvari Trumbićem, ki mu je izjavil med drugim: »Ravno te dni lahko zabeležimo en ugoden korak bliže rešitvi jadranskega vprašanja. Gre namreč za razdelitev bivšega avstroogrskega brodovja in razvoj naše trgovske mornarice. Pogajanja, ki so se začela v Londonu z g. Bertolinijem, italijanskim delegatom v komisiji za odškodnino, so se nadaljevala in zaključila v Parizu s popolnim sporazumom. Ključ dogovora obstoja v tem, da se bodo vse trgovinske in celo one ladje, ki jih je bivša avstroogrska mornarica uporabljala v tehniške namene, porazdelile med nami in Italijo.

Tozadevni dogovor je bil že podpisan s popolnim zadoščenjem na obeh straneh; in sedaj se ne pričakuje drugo, nego formalna odobritev s strani komisije za odškodnino. Od vsega brodovja, ki se porazdeli, bomo mi dobili one ladje, katerih lastniki so jugoslovenske narodnosti, dočim bodo Italijani dobili brodovje, ki pripada ladjedelcem italijanske narodnosti, bivšim avstrogrskim državljanom, ter razen tega odškodnino za kakih 800.000 ton, ki jih je Italija izgubila tekom vojne. Ker pa znašajo ladje, ki se razdele, skupno 630.000 ton, dobimo mi 180.000 ton, a Italija 470.000 ton.

Na podlagi narodne pripadnosti so nam bile prisojene te-le plovbne družbe: »Oceania«, »Ungaro-Croata«, »Ungaro-Croata libera«, dubrovniški »Račić«, »Dalmatia«, »Austro-Croata« in nekatere manjše družbe, ki imajo svoj sedež v Hrvatski in Dalmaciji.

Od raznih enot bivše a. o. vojne mornarice, prirejenih za prevažanje ali tehnične namene, bomo dobili ladjo »Cyklop«, ki ima 2000 ton, jahto »Dalmat«, dve veliki ladji za prevažanje petroleja, tender »Gigant«, tri parnike dalmatinskega finančnega ravnateljstva: »Dubrovnik«, »Spalato«, »Zara« in končno šolsko ladjo »Vila Velebita.«

Čim bo komisija za odškodnino odobrila ta dogovor — kar bo gotovo — bodo menjeni parniki, najpozneje v teku enega meseca razobesili našo državno zastavo, pod katero bodo pluli po Jadranu in drugih morjih. To je, kakor sem rekel, velik korak naprej. Do malo dni bo nekoliko sto parnikov plulo pod našo zastavo in ž njimi se bo postopalo kot s parniki, pripadajoči naši državi, ki bo tako internacijonalno priznana kot pomorska vlast.

Z omenjenim dogovorom smo veliko pridobili, kajti izvzemši avstrijski »Lloyd«, ki je sedaj postal italijanska družba, in nekoliko parnikov, vpisanih v lukah zapadne Istre, nam je bilo prisojeno vse ostalo brodovje za obalno plovbo, tako da bomo, kar se tega tiče, najmočnejši na Jadranu.«

Vojna proti Rusiji

Poljsko vojno poročilo

CURIH, 22. Iz Varšave poročajo, da so čete IV. poljske armade zasedle dne 20. t. m. prometno vozlišče Pruzan severno od Kobrina. Med tem ko so čete III. armade zavzemale Ozurec, so napredovali Poljaki od Tarnopola proti Podvoločiski ter so prenesli svojo fronto od tega mesta k romunski meji ob Zbruču. Beleži se močno zbiranje boljševiških čet pri Grodnu in Stonimu, kar daje predvidjati skorajšnjo rusko ofenzivo proti Brest Litovsku in Bjelostoku.

S prve plenarne seje rusko-poljske konference

VARŠAVA, 23. Dne 21. t. m. se je vršila v Rigi plenarna seja mirovne konference. Ob začetku seje je imel letiški minister za zunanje zadeve otvoriln govor v francoskem jeziku. Predsednik poljske delegacije Dombski je odgovoril v poljskem jeziku izražajoč zahvalnost za gostoljubnost in naklonjenost Letiške. Nato je naglašal, da stremi Poljska po pravičnem miru, ki naj sloni na prijateljskem sporazumu. Predsednik ruske delegacije Joffe je odgovoril v ruskem jeziku rekoč, da mora imeti sklenitev miru demokratično obeležje brez zmagovalcev ni premaganih. Ko je bila nato ob 18. otvorjena seja, je izjavil predsednik Dombski, da je kot prva točka na dnevnem redu overitev pooblastil. Po kratkem odmoru je izjavil, da je poljska delegacija pregledala pooblastila rusko-ukrajinske delegacije in da jih smatra za zadostne. Predsednik Joffe je izdal slično izjavo, nakar je Dombski sejo zaključil.

Poljska in Finska priznali Letiško.

RIGA, 24. Vsled baltiške konference ste izjavili poljska in finska vlada, da nameravate priznati Letiško »de iure«.

Stockholmska konferenca proti Rusiji.

STOCKHOLM, 22. Na stockholmski konferenci rudarskih delegatov in delegatov nespecijaliziranih delavcev je bil odklonjen predlog, naj se izrazi sočutje ruskim delavcem. »Social Demokraten« naglaša, da pomeni beseda »ruski delavci« — boljševiške delavce in radi tega se vidi, da so bila na konferenci v večini protiboljševiška nagnjenja.

Vesti iz Češkoslovaške

Minister Beneš proti komunistom

PRAGA, 24. Češkoslovaški listi objavljajo izjavo dr. Beneša, ministra za zunanje zadeve češkoslovaške republike, v kateri odgovarja na srdite napade komunističnih listov »Rudé Právo« in »Sociální Demokrat«. Minister trdi, da je češkoslovaška politika sledila že od leta 1917. točno nevtralnosti nasproti Rusiji. Na nasvet dr. Smerala, vodja češkoslovaških komunistov, naj se sklene zveza z madžarskimi komunisti proti reakcijonarni in monarhistični Horthy-jevi vladi, odgovarja dr. Beneš, da ne bo delala češkoslovaška politika nikdar nobenih zvez z madžarskimi komunisti. Češkoslovaška vlada ima v rokah listine, ki dokazujejo, da pošilja madžarska vlada sistematično svoje komuniste na Slovaško, da naj organizirajo elemente, ki so politično in moralično sumljivi in ki naj bi v primernem času in po ukazu madžarske vlade izzvali revolucijo.

»Právo Lidu« objavlja poročilo Reicha, delegata madžarske vlade narodnih manjšin na Dunaju, o organizaciji protičeške iredentistične propagande na Slovaškem in o nakupu Harthyju nasprotnega lista »Bécsi Magyar Ujszag« s strani madžarske vlade.

Trgovinski dogovor med Češkoslovaško in Bolgarijo.

PRAGA, 24. Med Češkoslovaško in Bolgarijo je bil sklenjen trgovinski dogovor v svrho izmenjavanja bolgarskega žita za češkoslovaški sladkor in na drugi strani, da se olajša svoboden uvoz poljedelskih strojev in drugih čeških izdelkov na Bolgarsko.

Po izvolitvi Millerandu za predsednika francoske republike

Pomen izvolitve. — Millerandov programni govor. Leygues Millerandov naslednik v vladi

Kakor smo javili že včeraj, je bil na versaillesskem kongresu izvoljen za novega predsednika francoske republike njen dosedanji ministrski predsednik. Danes pa prinašamo brzojavko iz Versaillesa, ki vsebuje njegov programni govor, ki ga je imel takoj po izvolitvi. V tem govoru je potrebno posebno naglasiti ono mesto, kjer pravi Millerand, da bo skušal ohraniti zdržnost, kontinuiteto dosedanje, t. j. njegove zunanje politike.

Temu se sicer ne more čuditi, kajti Millerand je že večkrat dokazal, da je njegovo naziranje dobro ustaljeno na gotovih načelih, ki jih je popolnoma usvojil. Da se povrnemo k njegovi zunanji politiki, bomo naglasili da so njene najglavnejše črte na eni strani neizprosna in neusmiljena izvršitev versaillesske mirovne pogodbe, na drugi strani pa ravno tako neizprosno in neusmiljeno nasprotstvo in sovraštvo nasproti novi Rusiji, na tretjem mestu pa kolonijalna veličina Francije.

Kar se tiče prve točke, se mora reči da je lahko razumljiva, ako se pomisli na velike francoske žrtve, ki so padle v zadnji vojni. Tudi gotovo, da bo imel Millerand v tem svojem prizadevanju na svoji strani 99% vseh Francozov. Edini njegovi nasprotniki bi bili levi socijalisti, ki pa ne morejo v Fraciji nikakor računati na pomoč, t. j. zanesljivo računati na pomoč in vzajemnost Splošne delavske zveze (Confédération générale du Travail), ker ima ta poslednja svojo politiko, ki je neodvisna od politike socijalistične stranke.

Ako je ta točka razumljiva in opravičljiva, se ne more trditi isto o njegovem strupenem osvraštvu nasproti Rusiji. Millerand je namreč najodločnejši nasprotnik vsake misli o priznanju sovjetske vlade, dasi mora vedeti, da bi edino tak korak zamogel pripeljati do vzpostavitve splošnega miru v Evropi in drugod po svetu. Mir hoče, da, tudi Millerand z Rusijo, toda še-le potem, ko bi 150 milijonov Rusov prosilo za zamero, ker se je to ljudstvo preše prosilo za zamero, ker se je to ljudstvo predrznilo napraviti svojo revolucijo kot bi za kljubovanje francoski revoluciji.

To bo seveda Millerand le težko učakal Ruska revolucija, ki postaja vedno bolj kompromisna revolucija, se bo branila in tudi odbranila. O tem ne more biti nobenega dvoma, ako se ne pozabi, koliko žrtev je že doprinesel ruski narod za svoje ideje o mednarodni pravičnosti in slogi. Na drugi strani pa so dokazale zadnje francoske volitve, ki so se vršile pretekle jeseni, da bo imel Millerand za seboj ogromno večino francoskega prebivalstva tudi v pustolovščini proti Rusiji. Radi tega ne pomeni njegova izvolitev za predsednika republike nič kaj preveč dobrega za ostalo Evropo, katero bo Millerand skušal naščuvati proti Rusiji z vsemi sredstvi, kakor se mu je posrečilo storiti s Poljsko in z »Južno Rusijo« z Vrangelom na čelu.

Ta nevarnost je tem večja, ker je Millerand na političnem polju mogočna prikazen, kakor ustvarjena za dominacijo ne le nad malimi nego tudi nad velikimi, kot nam je dokazal luzerski in aixlesbainski sestanek. Kot ministru za zunanje zadeve se mu je posrečilo rešiti nekoliko zelo težavnih sporov, ki so se bili pojavili med Francijo na eni strani, ter Italijo in Anglijo na drugi strani, in to v zmislu koristi Francije same. Čast, ki mu jo je izkazalo francosko narodno predstavništvo predvčerajšnjim v Versaillesu, ni torej nikak poklon temveč zaslužena nagrada za velike usluge, ki jih je napravil svoji domovini.

Kar se tiče koloinjalne politike francokse republike, se ona ne razlikuje niti najmanj od kolonijalnega imperijalizma Anglije in Italije. Ta imperijalizem gre, kot je znano, za tem, da si te velike države zakaparirajo še nerazvite narode in posebno bogastva njihovih dežel, iz katerih vlečejo in cukajo dobičke, ki bi morali pripadati prizadetim narodom samim. In ravno proti evropski kolonijalni politiki pa je obrnila nova Rusija dober del svoje moči in moči svoje propagande. Ko so na zadnjem shodu vzhodnih narodov v Baku zborovalci vlekli meče iz nožnic in prisegali maščevanje Lloyd Georgeu in Millerandu, niso bile to le prazne šale, temveč je treba videti v tem kali novih dogodkov, novih »plesov«, ki se pripravljajo na največjo nesrečo vsega človečanstva.

Z izvolitvijo Milleranda so torej sicer Francozi rešili svojo predsedniško krizo, ali k rešitvi splošne svetovne krize, v kateri živimo, niso doprinesli nič odločilnega in tolažljivega. Na obzorju se stiskajo še vedno isti sivi oblaki, v katerih plašč je zavita ljuta sovražnica človečanstva, ki se ji pravi evropski imperijalizem.

VERSAILLES, 23. Čim je bila proglašena izvolitev novega predsednika republike Milleranda, so se podali senatorji in poslanci v dvorano, kjer je bil Millerand in Bourgeoisom in Raoulom Peretom, L'Hopitalom in z vsemi ministri. Med tem je top začel streljati običajne salve, da naznani izvršeno izvolitev. Bourgeois je izrazil Millerandu čestitke parlamenta in je naslovil nekoliko prijetnih besed bivšemu predsedniku Deschanelu. Predsednik narodnega predstavništva je čestital Millerandu na njegovem delu, ki ga je dovršil na čelu vlade in ker je utrdil z dejanji neomajno voljo Francije doseči izvršitev mirovnih pogodeb. Nato je čestital Millerandu L'Hopital v imenu vlade. Vemo — je rekel — da vam ustava podeljuje oblast, ki je v zvezi z vašo visoko službo. Treba je dodati moralno oblast, ki ste si jo stekli osebno. Millerand je odgovoril govornikom in se jim je zahvalil.

VERSAILLES, 23. Po izmenjanju običajnih govorov je izročil minister varuh pečatov Millerandu avtentičen akt o njegovi izvolitvi. Ta enostavna formalnost nadomestuje cerimonijo predaje oblasti. Nato je novi predsednik republike sprejel novinarje in parlamentarce. Millerand je nato odšel iz versailleske palače, da pojde v elizejsko palačo. Vojaštvo mu je izkazalo čast in velikanska množica mu je prisrčno klicala.

Čim je prišel v Elizej, je Millerand pregledal čete, ki so mu izkazavale čast. Zatem je šel v veliko »pozlačeno dvorano«. Tu je minister varuh pečatov predložil novemu predsedniku ostavko Millerandove vlade. Nato je šel Millerand v senat in v zbornico, kjer je obiskal oba zastopnika Bourgeoisa in Raoula Pereta. Ob 20. se je zopet povrnil v Elizej. Med potjo je množica neprenehoma klicala novemu predsedniku republike. V elizejski palači je nato sprejel predsednike in tajništva raznih parlamentarnih skupin. Nato je Millerand zopet odpotoval v Versailles. Predsedniku pariškega občinskega sveta je poslal 20.000 frankov za mestne reveže.

VERSAILLES, 23. Zahvalivši se Bourgeoisu in L'Hopitalu, je Millerand veličal z ganljivimi besedami svojega prednika. Nadaljujoč je rekel, da mu je kongres naložil dolžnosti, katerih razume resnost in obseg. Kot zastopnik državnih koristi ob času strankarskih borb, kot bdeč varuh najvišjega jamstva svobode, ki je v ločitvi državne oblasti in želeč, da obvaruje to svobodo za vsakogar, je prvi uradnik republike obenem tudi njen prvi branitelj. Brezprimerne koristi, ki jih je doprinesla republika deželi v zadnjih 50 letih, jo stavljajo na varno pred vsakimi razpravami. Izkušnja nas uči, da se bodo morali temeljni zakoni republike pregledati, čim bodo to dovolili sedanji težki hipi. Da se premagajo vse težave, bo potrebna bratska sloga vseh Francozov, ki morajo ostati bratski združeni v miru kot so bili v vojni. Zmagoslavna Francija se mora vzdigniti s svojih razvalin in mora zdraviti svoje rane, in da si opomore, mora dobiti celotno poravnanje obvez, ki so bile podpisane nasproti njej v mirovnih pogodbah. Novo stanje stvari je nastalo. Francoska demokracija, sporazumno s svojimi zavezniki, bo bdela, da se to stanje ohrani in da se bo razvijalo. Sporazumno z ministri, branitelji vladne politike pred zbornicama ali tolmači volje parlamenta pri predsedniku republike, bom zagotovil zdržnost zunanje politike na način, ki bo vreden naše zmage in naših mrtvih. Republikanec, ki ga je narodno predstavništvo izvolilo, bo napel vse svoje moči, da bo na višini zaupanja, ki so ga položili vanj predstavniki ljudstva.

PARIZ, 24. Leygues je bil imenovan za ministrskega predsednika in ministra za zunanje zadeve. Ministri Millerandove vlade obdržijo svoje listnice.

Predsednik Wilson se ne udeleži volilne borbe

NEW-YORK, 22. Predsednik demokratskega odbora javlja, da se predsednik Wilson ne bo mnogo udeleževal volilne borbe. Imel bo le nekaj govorov v Beli hiši in od časa do časa bo dal po kako izjavo.

Položaj v Gornji Šleziji

BRESLAVA, 21. V Gornji Šleziji je minul 19. in 20. t. m. povsem mirno, dasi so bili za ta dneva napovedani novi nemiri. V okrajih Kattowitz in Rybnik je bilo odpravljeno obsedno stanje in italijanske čete, ki so bile poslane na pomoč, so se zopet povrnile v svoje garnizije v Kaselu in Ratiboru.

BEROLIN, 24. Wolfova agencija ima iz Oppelna vest, da je neki francoski častnik ubil včeraj zvečer z revolverjem na ulici nekega železniškega uradnika v Oppelnu.

Grška zbornica razpuščena

Volilna borba se je začela. — Epirsko vprašanje

ATENE, 22. Na jutrišnji seji bo zbornica končala svoje delovanje. Zatem bo hitro razpuščena in takoj se bodo vršile nove volitve v stari in novi Grški. Medtem se je volilna borba že žačela z veliko energijo, bodisi s strani venizelistov bodisi s strani opozicije. Minister za socijalno skrbo Sitzes je rekel v svojem govoru, ki ga je imel v Janini, da je bil pooblaščen od Venizelosa izjaviti, da se mora vprašanje severnega Epira smatrati za rešeno v zmislu želj Epircev. Grška gleda z zadovoljstvom neodvisnost Albanije — je nadaljeval minister — in želi imeti ž njo prijateljske odnošaje, toda Albanija se mora v lastno korist izogibati dejanj, ki bi lahko kalila takšne odnošaje. Epir se ne bo smel nikoli podvreči tuji vladavini, posebno sedaj, ko se je Grška povečala s krvjo svojih sinov.

Bolgari se zahvaljujejo Grkom radi lepega ravnanja z vojnimi ujetniki

ATENE, 23. Listi poročajo, da je načelnik bolgarske vojaške misije za povrnitev vojnih ujetnikov poslal načelniku grške vojaške misije pismo, v katerem izraža hvaležnost bolgarske vlade za dobro postopanje z ujetniki, ki so se nahajali na Grškem.

Krvavi izgredi v Puli

Delavska zbornica zažgana — Tiskarna lista „Il Proletario" razdejana

PULA, 24. Faštistovsko delo ni še dokončano. Začelo se je 13. julija proti jugoslovenskemu prebivalstvu na zasedenem ozemlju in se od tedaj dalje nadaljuje sedaj v večjih, sedaj v manjših obsegih, sedaj bolj sedaj manj grozno. V Puli je dobilo včera precej grozno obliko.

Okoli 23. se je slišalo streljanje pri poslopju »Apollo«, kjer imasta svoj sedež soc. mlad. društvo in internacijonalni športni klub. Kako je prišlo do tega streljanja, ni še pojasnjeno. Gotovo je samo to, da je bil tekom streljanja ranjen neki orožnik, ki je imel v družbi drugih orožnikov tam službo. Vest se je razširila kakor blisk po mestu in ljudstvo je začelo preplašeno begati po ulicah, pričakujoč — nekaj hudega, ker že so začele tekati po ulicah močne skupine mladeničev, članov tukajšnje »bojevne zveze«. Ni trajalo dolgo, ko je pridrvela iz gledališča »Cescutti« najmočnejša skupina »fašistov«, kateri so se potem pridružile tudi druge močnejše skupine. Vsa ta množica »fašistov« je nato vdrla s silnim krikom proti Delavski zbornici. Delavska zbornica je bila v tem času k sreči prazna. Ko so »fašisti« pridrveli pred poslopje, se je slišalo silno pokanje. Vrgli so šest užigalnih bomb proti vratom in oknom in v hipu je bilo poslopje v plamenu. Požar je uničil vse, kar je prijel. Sodijo, da je čez 100.000 lir škode.

Toda »fašisti« se niso zadovoljili s tem. Medtem ko je švigal plamen iz vseh oken Delavske zbornice in se je zbrala pred gorečim poslopjem množica, ki je z grozo gledala ta prizor, je del »fašistov« vdrl proti uredništvu socijalističnega lista »Il Proletario«, ki se nahaja na trgu »Porta Aurea«. V hipu so bila vrata ulomljena in uredniški prostori popolnoma razdejani. Papir in drugo so »fašisti« pometali skozi okno in vse skupaj na ulici zažgali. Tudi to jim ni bilo še zadosti. Vdrli so v tiskarno tega lista, ki se nahaja v ulici Mazzini, kjer so razbili stroje, zažgali ves papir, ki so ga našli v tiskarni in razdejali vse, kar jim je prišlo pod roke. Ponoči so vdrli »fašisti« tudi v delavski okraj Policarpo, kjer so zažgali podružnico mladinskega socijalističnega društva.

Oblasti so se vedle tako, kakor so se vedle ob priliki požiga »Narodnega doma«. Ko je bilo že vse razdejano, so aretirale nekoliko oseb, ki... baje ne znajo italijanski. Razumljivo je, da so pokala tekom požara v Delavski zbornici skladišča bomb, granat i. t. d.,... kakor julija v »Narodnem domu«. Sploh se je vse vršilo, kakor takrat, samo, da so imeli sedaj »fašisti« izgovor — upravičen ali neupravičen, ne vemo — da je neki socijalist streljal na orožnike in enega ustrelil, dočim so julija naredili vse one grozote, ne da bi se bil komu las izpulil iz glave.

Mesto je preplašeno in terorizirano. Danes je delo počivalo. »Fašisti« so ukazali, naj se zaprejo vse prodajalne, in trgovci so ubogali, ne hoteč lvegati požiga svojega imetja.

Delavci so v znak protesta radi dogodkov zapustili že zjutraj delo. Smatra se, da bo proglašena splošna stavka. Kakor se vidi, gre vedno na boljše!

O krvavih dogodkih v Turinu

Osem mrtvih in trideset ranjenih.

TURIN, 24. Mesto je še vedno pod vtiskom zadnjih dogodkov, katerih prvotni vzrok ni še natančno znan. Ve se samo, da je neki redar ustrelil proti ljudem, ki so spremljali krsti dveh delavcev, ubitih prešnjo noč, na pokopališče. Streljal je baje zato, ker ga je nekdo med spremljevalci mrličev izzival. Takoj po prvem strelu so prihiteli oddelki redarjev, ki so začeli streljati proti sprevodu. Medtem ko so tukaj padli prvi ranjenci, se je začel napad proti tvornicam, zasedenim po delavcih, kjer se je vnel boj med delavci in redarji, ki se je potem razširil tudi po mestu in trajal celo noč. Včeraj zjutraj je skupina »fašistov« in redarjev napadla »Avantijev« kamijon, poln listov za na deželo. Kamijon je izginil brez sledu. Redarji in fašisti so tudi naskočili tvornico čevljev, zasedeno po delavcih. Zapeljali so naglo proti vratom okopni avtomobil, ki jih je udrl, nakar so vdrli v tvornico in priredili pravi lov na delavce in delavke, katerih so veliko število aretirali.

Rimski dogovor med delavci in industrijalci pred kongresom zveze kovinskih delavcev.

MILAN, 24. Po dolgi razpravi je kongres zveze italijanskih kovinskih delavcev sprejel resolucijo, v kateri odobrava delovanje zastopnikov, ki so dosegli sprejem delavske kontrole v tvornicah, in poziva delavce, naj ostanejo na svojih mestih, dokler jim organizacija ne da drugačnih navodil. Rezolucija se bo predložila vsem delavcem, da izrazijo o njej svoje mnenje.

Medtem prihajajo vesti iz raznih mest o novih zasedbah tvornic s strani delavcev.

Nemški protesti proti odločitvi Eupena in Malmédy od Nemčije

BEROLIN, 23. Pruski deželni zbor je odobril enoglasno protest pruske vlade proti prisoditvi okrajev Eupen in Malmédy Belgiji. Predsednik Leiner je izrazil nemškemu prebivalstvu v Eupenu in Malmédy zagotovilo, da upajo Nemci v državi kakor oni, da prekliče svet Zveze narodov čim prej svoj sklep.

Domače vesti

Basen o volku in štorklji. Francoski pisatelj La Fontaine pripoveduje nastopno base no volku in štorklji: Preveč požrešnemu volku je obtičala kost v grlu. Že je mislil, da ga bo konec, ko je prišla mimo štorklja. Drage volje mu je šla na pomoč in izvlekla kost iz grla. Na to je zahtevala palčilo. Kaj plačilo? — jo je zavrnil volk! Smešno. Ali ti ne zadostuje, da **si potegnila svoj vrat iz mojega žrela!** — Tako volčjo — moralo si osvajajo izvestni naši sodeželani druge narodnosti, ko jim predočamo, kako lojalno, pošteno se je vedlo naše ljudstvo napram njim v težkih časih, ko bi jim bilo lahko neizmerno škodovalo, pri čemer bi pa le vračalo s tisto mero, s katero so nam oni merili, ko so nam mogli škodovati: po izbruhu vojne, ko je na tisoče naših v Primorju in v Dalmaciji moralo v ječe in internacije le vsled podlih maščevalskih denuncijacij... In če jih sedaj opozarjamo na dolžnost, da bi nam vračali milo za drago, poštenje za poštenje; ko jih opozarjamo, kako krivico nam delajo s svojim divjanjem, kako črno nehvaležnost zagrešajo, nas zavračajo porogljivo: Kaj, še to zahtevate, da bi živeli poleg nas kot enakopravni, da bi uživali iste pravice z nami?! Smešno! Al, da govorimo z basnijo La Fontaina: Boga zahvalite, predrzneži, da vas tedaj, ko ste nam vlekli iz grla kost avstrijskega režima, nismo — požrli. O, La Fontaine je bil modra glava!

Osrečitelj Dalmacije — profesor Urbanaz. Istranin nam piše: Hvala Vam, gospodine urednice, da ste zavrnuli i uspešnim argumentima razkrnikali onaj besnisaoni pokušaj nekoga prof. Urbanaza, da bi pridobio socijaliste za nekakvu fantastičnu dalmatinsku republiku. Zbilja, čudno je kako lako i brzo je naseo milanski »Avanti!« toj najnovijoj intrigi proti jedinstvu jugoslovenskog naroda, kojom bi se imalo započeti i jedno »dalmatinsko pitanje« alla D'Annunzio. Možemo oprostiti donekle »Avantiju« u Milanu, ako baš ništa ne poznaje naših zaposjednutih krajeva i još manje ovdešnjih tobožnjih političara; učiniti ćemo mu zato malu uslugu i karakterizirati mu njegovod najnovijeg dalmatinskog (?) »misjonara«, premda ne nosi više fratarske mantije, kako se prošle godine vozao od sela do sela širom Istre na vojničkim automobilima u službi poznate »Trento - Trieste« i propovedao novo evendjelje o svem mogućem i nemogućem. Govorio je nedeljom i blagdanom pozvanim seljacima o svem zlu nevolji, koja bi je Jugoslaviju te kako će nas usrečiti novi režim slavne Italije. Premda mu pučanstvo okretalo ledja, možete o tim »lepim« raspravama opširno čitati u raznim talijanskim novinama čitave prošle godine. Ne ćemo se dalje s tom zaboravljenom prošloću baviti. Spominjamo samo, da je taj najnoviji socijalista (?) »profesore« Urbanaz, koji se ne može ponašati sa talijanskim prezimenom a rado je ističao, da mu je maj Slovinka, kušao sve, što je samo mogao, da poruši jednodušnost slovenskog našeg pučanstva u Istri. No uzalud! Jer ljudi ostali tvrdi i dosledni svuda proti svakojakom mamljenju, premda ih je znao moliti i zaklinjati i groziti jim. U tome Vam odgovor na Vaše pitanje od 14. tek. meseca, na koje je gospodin Brbanaz tako lepo šutio; naime: zašto ni talijanski socijaliste niti njihov naj noviji politik Urbanaz ne prozbore ni reči o volji i želji pučanstva v »juliskim« krajima. Gospodin »professore« se ko »slovinski« zaslanik društva »Trento - Trieste« u družbi poznatog Montija Babudra kao slavitelj D'Annunzia predobro osvedočijo o pravoj volji i želji našeg stanovništva, a pošto mu nije to uspelo tim načinom, htio bi sada drugdje rovariti protiv Jugoslavije i makar vodio i socijaliste za nos! Zašto toliko ustrajnosti u njegovom besmisaonom radu? O tome ne marimo raspravljati. Ta družba Franka i Sachsa sa raznim potjeranim gulikožama i političkim šarlatanima nije malena. Gospodi socijalistima ne možemo čestitati na toj najnovijoj političkoj akviziciji, ali našoj braći u Dalmaciji svakako, jer će imati povoda, da se nasmije kad doznaje tko sve ih hoće osrećiti!

Češkoslovaški generalni konsulat v Trstu pozivlja onega gospoda, ki je približno pred 14 dnevi oddal pri delegatu kraljestva SHS v Trstu pol usnjeno prsno denarnico z denarjem in dokumenti, da bi se blagohotno prijavil v uradu češkoslovaškega konsulata Via Miramar 29. Dokumenti (listine), najdene na centralni postaji v Trstu, so last češoslovaškega kurirja Frana Vyletěla, ki je izginil brez sledu.

Uradne vesti

Sladkor za vinogradnike. Generalni civilni komisarijat opozarja, da se pričakuje v toke tega meseca prihod v Trst sladkorja, ki se bo razdelil trtorejcem, oziroma za zboljšanje mošta in za delanje petijota za domačo rabo v zmislu zakona od 12. aprila 1907, B. L. I. št. 210. Cena je dolocena na 12'30 lir za kilogram, franko v Trstu in s carino vred. Ker so radi sedanje cene sladkorja neki trtorejci izjavili, da ga ne kupijo, je treba, da tisti, ki ga hočejo imeti, to naznanijo — tudi izravno — generalnemu civilnemu komisarijatu v Trstu (urad št. VII.), kateremu bo potem mogoče sladkor pravično razdeliti. Dan in kraj za priti po sladkor se naznani potom listov.

Iz tržaškega življenja

Velika tatvina blaga za obleke. Preteklo noč so vdrli neznani tatovi v manifakturno trgovino Ivana Debegnaka v ulici Cassa di Risparmio št. 8. Odnesli so 30 peč blaga za obleke vrednega 80.000 lir. Lastnik trgovine je naznanil tatvino kvesturi.

Drzen roparski napad pri belem dnevu. Ko je odpirala včeraj zjutraj ob 6'30 60-letna Uršula Goriup svojo ljudsko kuhinjo, ki se nahaja v ulici Sette Fontane št. 18, so se ji pridružili trije moški. Zahtevali so od nje, naj jim postreže s tremi porcijami fižola. Lastnica jim je odgovorila, da jim ne more postreči s fižolom, ker ga nima kuhanega. V tem trenotku so planili vsi trije roparji nad ubogo starko. Prestrašena ženska je začela klicati na pomoč, ali eden izmed roparjev ji je grozil, da jo zaduši, ako takoj ne utihne. Eden jo je držal, dočim sta druga dva preiskala vse predale. Ker niso našli niti vinarja, so hitro pobegnili.

V zahvalo ker mu je posodil 20 lir... Andrej Godina, stanujoč v ulici Madonnina št. 20. je bil dolžan nekemu Rudolfu Sussichu, stanujočemu v isti hiši 20 lir. V nedeljo sta se slučajno srečala z Godino, pa je začel napeljavati Sussich pogovor na tistih 20 lir. Godina pa ni hotel nič slišati, beseda je dala besedo in konec prepira je bil ta, da je Godina udaril Sussicha s sekiro po rokah. Prvo pomoč je dobil na rešilni postaji. Včeraj sta se zopet srečala, ali to pot je pograbil Godina nekaj kamenov, ter jih zagnal Sussichu v glavo in v hrbet. Konec prepiru so napravili orožniki, ki so spremili ranjenega Sussicha v bolnišnico, razburjenega Godino so pa zaprli.

Goljufica. Nekako pred enim mesecem se je seznanil Josip Cozian z neko žensko, ki je skrivala svoje ime. Ta dobra ženska je prav na lahek način izvabila od Coziana 1000 lir. Rekla mu je, naj ji posodi 1000 lir, da bi nakupila zelenjavo, katero bi potem odposlala na Reko, in pri tem nekaj zaslužila. Njen zaročenec je ustregel njeni želji, ker ni slutil, da je njegova zaročenka... doljufica. Včeraj je šele opazil Cozian svojo zmoto, ker je njegova zaročenka s tistimi 1000 lirami nekam... izginila. Sleparijo je naznanil kvesturi, kjer so mu povedali, novico, da se nahaja njegova zaročenka v Turinu.

Društvene vesti

Tržaško kolesarsko društvo »Balkan« priredi v nedeljo, dne 29. t. m. izlet v Komen. Zbirališče kolesarjev na Obelisku ob 9. odkoder se odpeljejo skozi Repen, Dutovlje, Krajno vas v Komen. — Oni pa, ki nimajo koles, naj se zberejo na južnem kolodvoru. Odtod se odpeljejo z vlakom do Nabrežine ob 8'50č Iz Nabrežine do Komna se bodo lahko prepeljali s kamijonom, ali pa šli peš. Za nazaj bo primerno preskrbljeno. Ker je to prvi društveni izlet po vojni, je pričakovati, da bo udeležba kar najštevilnejša, še posebno, ko bo tekla rujna teranska kapljica.

Dopisi

Slava našim žrtvam! Iz Buzeta: Dne 30. septembra 1919 je dospela semkaj vest, da je dne 24. septembra 1919 v Sindiji, v Sardiniji, v Italiji, preminul velečastni gospod **Josip Flego,** župcupravitelj v Šterni pri Oprtlju, in vreden sin svojega očeta Franja Flego, posestnika na Počakajih, bivšega deželnega poslanca in bivšega mnogoletnega župana buzetskega. Zopet je z debla našega naroda odsekana velika veja. Prevelika je ta izguba za spoštovano obitelj vrlega našega Frana, a še večja za vero našo in narod naš. Izvzemši njegovo, ne ravno najtrdnejše zdravje, mora vsakdo, ki je poznal pokojnega Josipa Flego, priznati, da je bil oblagodarjen z najboljšimi darovi božjimi. Človek se je divil njegovi boljoljubnosti, a ob enem tudi njegovi modrosti, ljubavi in odločnosti v pogledu vere in narodnosti. — Rodil se je dne 10. maja 1878 v dičnem našem Štrpedu pri Buzetu. Ljudsko šolo je obiskoval v Buzetu, gimnazijo na Reki, a semenišče v Gorici. Posvečen je bil 27. decembra 1903. Služboval je dve leti kot kapelan v Sovinjaku, osem let kot župeupuavitelj v Slumu, a od aprila 1913 kot župeupravitelj v Šterni, od koder so ga 23. maja 1919 odvedli v internacijo v Sardinijo na čast zasedbene oblasti. — Predragi Josipe! Daleč od nas si preminul; a še dalje od nas, v večnosti, se nahaja tvoja plemenita duša. A vedi, da se bo slavilo Tvoje ime, dokler bo le enega od našega naroda. Moli za nas in za Tvoje preganjalce, ki naj jim Bog vcepi zmisla za pravičnost! — Silno užalošćeni obitelji vrlega Frana Flego izražamo svojo najglobljo žalost in sočutje. Tebi, predragi Josip, večni pokoj, a nam tolažbe od Boga!

Našemu mučeniku. (Iz Buzeta povodom obletnice smrti blagopokojnega župnika Josipa Flego, umrlega v internatu v Sardiniji.) Že je minulo leto dni ,odkar snivaš zadnji svoj sen pod ledino oddaljene, malarične in nam povsem tuje Sardinije. Blagi mučenik, naše gore list, daleč od svojega doma si pustil svoje mlado življenje. Da, ravno radi ljubavi do rodne grude so te odvedli daleč od Tvojih dragih, kjer ti je kruta bolezen brez očetovega negovanja pripravila prerani grob. Vzljubil si rod svoj in ta ljubav Te je spremljala do možke dobe, do konca Tvojega, o čemer priča tudi Tvoja zadnja volja. Slika italijanskih mučenikov Saura in Battistia, ki ju je tiranstvo nemških mogotcev otelo njunim dragim, dičijo zidove italijanskih hiš in prav je, da ju njihov narod spoštuje kot žrtvi, ali za njiju je veljal tedaj tiranski zakon brezdušne države. Ti pa, Josip, si bil žrtev sodobnih krivic; brez posebnega zakona, na podlagi podle ovadbe so Te odvedli in podlegel si. Da, nepozabni Josip, slika Tvoja ostane v srcu našega mukotrpnega naroda, dokler ostane živ spomin na te med vsemi, ki so Te osebno pozivali. Današnje naše stanje nam bo laglje ob misli na - Te, bodril nas bo, da ne klonemo, vlival nam bo nado v boljšo bodočnost. V poletju, ko procvita španski bezeg, pride nam želja, da s prvim šopkom okitimo Tvoj oddaljeni grob; a, ker je daleč od nas ta za nas sveta gomila, vskliknemo: Slava Tebi, zvesti sin svojega naroda! — Siljan.

S Krasa. Veselo sem zapustila mestno zidovje, komaj pričakovaje trenutka, ko stopim na pristno slovenska tla našega kršnega in vendar tako lepega Krasa, ali — kakor ga nazivljejo gospoda okolu tržaških listov — »L' alto Friuli«. In po njihovem spada vse zasedeno ozemlje sploh pod to označbo. Nevedneži! Mesto da kujejo laži po svojih zatohlih tržaških uredništvih, naj bi raje vzeli v roko potno palico, si ogledali od blizu vse zasedbeno ozemlje ter opazovali naše slovensko nepokvarjeno ljudstvo. Poslušali naj bi njegovo pristno čisto slovensko govorico, zasledovali njegove običaje in svojstva. Morda bi izprevideli: Ne, tako vendar ne smemo lagati! Saj to ljudstvo je slovensko, je vredno spoštovanja. Ne žalimo ga, ne ponižujmo ga, ne obrekujmo ga; kajti bori se le za svoje pravice, zahteva le, kar je njegovega. In to z orožjem zakona, pravice in dostojnosti! — Do takega izpoznanja bi morali priti gromovniki, ako je v njih le mrvice resnicoljublja in sodobnega, liberalnega, demokratičnega naziranja, in če so kdaj kaj čuli o zlatih naukih velikega Italijana in svobodoljuba — Giuseppe Mazzinija! Videli bi, da na naših slovenskih tleh ne žive nekulturni ljudje — morda kaki Culukafri — ampak kulturen rod, ki v polni zavesti svojega narodnega in človeškega dostojanstva s ponosom in mirom samozavestni gleda na svoje obrekovalce in preganjalce. Ako bi tržaška gospoda hotela med to naše ljudstvo s trezno glavo pravičnih in objektivnih opazovalcev, potem bi videli nekaj, spričo česar bi morda nekoliko zardeli v obraz: videli bi, kako vzvišeno je to ljudstvo nad njimi po svoji dostojanstvenosti in etični vrednosti. Tako jim sporočajo s Krasa — »barbari«! — Kremenova.

Dobrovo - Biljana. Račun veselice, ki so jo priredili dijaki na počitnicah skupaj z domačimi fanti v nedeljo dne 12. septembra. Od vstopnine je bilo vsega skupaj inkasiranega L 1210; vseh stroškov 982'41. Torej čistega dobička L 227'59, ki se glasom sklepa prirediteljev razdeli na sledeči način: 10% za tiskovni sklad »Goriške Straže«, 20% za tiskovni sklad »Edinosti«, 35% v podporo dijakom v Idriji in 35% za narodno šolstvo v zasedenem ozemlju. Od šaljive pošte in od razprodaje cvetlic so izkupila domača dekleta v narodnih nošah: L 211'45; stroški za nabavo razglednic L 59, tedaj čistega dobička L 152'45, ki se glasom sklepa prirediteljev razdeli na sledeči način: 10% za tiskovni sklad »Goriške Straže«, 20% za tiskovni sklad »Edinosti«, 35% v podporo dijakom v Idriji in 35% za narodno šolstvo v zasedenem ozemlju. V prid skladu »Goriške Straže« in »Edinosti« se je nabralo na preplačilih L 130, kateri znesek se razdeli: po 50% vsakemu od omenjenih skladov. Znesek, namenjen dijakom v Idriji, t. j. eventuelnemu podpornemu društvu dijakov v Idriji, in znesek namenjen nardonemu šolstvu, se pošljeta uredništvu »Edinosti«. Omenja se, da se je moralo — ne po krivdi prirediteljev — plačati zelo visoko takso finančni oblasti, vsled česar se je čisti dobiček tako zelo skrčil.

Prireditelji se zahvaljujejo vsem onim, ki so pripomogli, da je veselica tako lepo uspela, in želijo, da bi delo za narod zavalovilo po naših Brdih kakor nekdaj pred vojno — v dobi »neodrešenja! Ob enem prosimo vse briške rodoljube in rodoljubkinje: zbirajte pri vsaki priliki za tiskovna sklada »Goriške Straže« in »Edinosti«, ker časopisje je naše edino uspešno orodje v današnjih težkih časih, ni zbirajte v prid ubožnim dijakom in v prid narodnega šolstva, kajti brez dijaštva ne bo v bodočnosti voditeljev in potom narodnega šolstva se obdržimo kot narod pri življenju. Kajti, mi hočemo živeti narodno življenje! Naj naša požrtvovalnost in naše domoljubje pokažeta svetu, kolika sila leži v nas... V sklepu se še omenja, da so oni račun na vpogled pri polagatelju računa V. Sfiligoj v Dobrovem.

Iz Postojne. Pevsko društvo »Postojna bo imelo v nedeljo, dne 26. t. m. ob 8 uri zvečer v prostorih restavracije M. Vilhar svoj redni občni zbor. Opozarjamo brate pevce in sestre pevke ter prijatelje in podpiratelje našega narodnega petja, da se tega občnega zbora udeleže v velikem številu. Tudi nas je 6-letni neprostovoljni oddih prisilil, da nismo mogli vršiti dane nam naloge. Radi tega moramo združiti vse svoje moči, da bomo odslej s podvojeno silo gojili našo slovensko pesem ter da doprinesemo to, kar smo zamudili. Torej nasvidenje pevci in pevke v nedeljo 26. t. m. ob 8. uri zvečer na občnem zboru, kjer se porazgovorimo o nadaljnem delovanju in razdelimo vloge. Zdravo! — Odbor.

JUGOSLOVENI!!

Zbirajte pridno za „TISKOVNI SKLAD EDINOSTI".

Borzna poročila.

Tečaji:

V Trstu, 24. septembra 1920.

Jadranska banka	490.—
Cosulich	508.—
Dalmatia	365.—
Gerolimich	1930.—
Libera Triestina	673.—
Lloyd	2140.—
Lussino	2300.—
Martinolich	342.—
Oceania	488.—
Premuda	545.—
Tripcovih	513.—
Ampelea	625.—
Cement Dalmatia	360.—
Cement Spalato	402.—
Krka	510.—

Tuja valuta na tržaškem trgu:

V Trstu, 24. septembra 1920.

Neprepečatene krone	8'25— 8'50
avstrijsko - nemške krone	8'20— 8'75
češkoslovaške krone	35'—— 37'—
dinarji	77'—— 80'—
leji	46'50— 47'50
marke	38'50— 39'50
dolarji	23'30— 23'30
francoski franki	156'——158'—
švicarski franki	375'——377'—
angleški funti, papirnati	81'—— 81'50
angleški funti, zlati	102'——104'—
rublji	26'—— 27'—
napoleoni	83'—— 84'—

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo plača polovično ceno.

2 SOBI z uporabo kuhinje se iščeta. Naslov pove uprava. 293

PRODAM dveletno kozko. Pertot, Rojan, Verniellis 445. 294

IZKUŠENA BABICA sprejema noseče na dom. Ulica Chiozza 50, pritličje. 295

VINOGRADNIKI! »Trtnica« Forčič i. dr., Komen razpolaga z več tisoči cepljenk in raznih amerikan - bilf in kolči. Cepljenke so najboljših vrst goriških in istrskih in furlanskih. Naročila po dnevnih cenah se sprejemajo takoj za jesen in pomlad. 298

GOSPODIČNA, učiteljica, išče stanovanje in hrano pri dobri družini. Ponudbe pod »Učiteljica« na upravo. 296

GOSTILNIČARJI! Krogle za balincanje iz Svetega lesa, imam več iger na razpolago po zelo ugodni ceni. Ulica 30 Ottobre št. 14., zaloga vina. 297

DOSPELI SO krasni klobuki, najnovejše mode. Cene najzmernejše. Sprejemajo se naročila in poprave. Salone mode, Corso Garibaldi 28. 299

KUPIJO SE krpe, hišne, bele in barvane kakršnegakoli načina, čiste, plača se do 1'20 lir. Solitario 1, skladišče. 300

IZREDNA PRILIKA! Proda se šivalni stroj »Singer«, zajamčen. Solitario 1, skladišče. 301

PIANINO ali glasovir kupim. Mirodilnica Žigon, ul. 30 Ottobre 8. 282

KUPUJEM vsake vrste praznih vreč. Via Solitario 19. Marija Bubnič. 280

IZREDNA PRILIKA. Proda se trliž za žimnice na izbiro po nizki ceni. Istitutto 12, vrata 2. 288

ŠIVILJA išče dela, v trgovini ali pri šivilji, v mestu ali na deželi. Naslov »Šivilja« poste restante Kobarid - Tolmin. 284

MODISTKA se priporoča cenj. damam v mestu in v okolici. Ulica Alessandro Volta 2. V. (pri ljudskem vrtu). 212

II.-2/2169-19

EDIKT

Vsled prošnje Lupu Braunsteina iz Lipe za dovoljenje za tvornico sveč in vseh predmetov, spadajočih v industrijo mila, na št. pol. 311 v ul. Sette Fontane-Rocol, se napoveduje za 16. oktobra 1920 ob 9 predp. na zemljišču N. Tav. 1146 N. Pol. 311 v ul. Sette Fontane-Rocol komisijski ogled v zmislu § 29. industrijskega pravilnika.

Vsi prizadeti se pozivajo, da javijo pismeno svoje eventuelne ugovore proti nameravani zgradbi do 16. oktobra 1920, ali pa najkasneje ob priliki komisijskega ogleda na ustmen zapisnik.

Izjeme, predložene po tem roku, se ne bodo upoštevale.

Načrt se lahko ogleda vsak dan od 10 do 12 v uradih civilnega komisarijata za Trst in okolico (Trst, ul. XXX. oktobra št. 7, II. nadstr., soba 19.)

Trst, dne 23. septembra 1920.

Civilni komisarijat za mesto Trst in okolico

Politična oblast I. stopnje.

Riunione Adriatica di Sicurtà o Trstu.

(Lastna palača). Ustanovljena leta 1838. Zavarov. proti škodi, povzročeni po ognju, streli in eksplozijah. Zavarovanja steklenih plošč proti razbitju. Zavarovanja proti tatvini z vlomom. Zavarovanja pošiljatev na morju in po suhem. Življenjska zavarovanja v najrazličnejših kombinacijah — Zastopstva v vseh deželnih glavnih mestih in važnejših krajih.

JADRANSKA BANKA

Del. glav.: K 30,000.000. Rezerve K 10,000.000

Belgrad, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar, Zagreb

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.

Sprejema vloge

na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 3½%, a v bancogiro prometu po 8%.

Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti predhodni odpovedi, sprejema po posebno ugodnih pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes).

Bančni prostori v Trstu se nahajajo:

ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo

Telefon: štev. 1463, 1793, 2676

Blagajna posluje od 9 do 13

PODLISTEK

Branka. (53)

August Šenoa. — Posl. M. C—č.

»Da, živimo morda precbilno, predobro, gospod grof,« je potrdil dobričina župnik, »ali kraj vsega bi mogli povsem udobno živeti, da nas ni nekoliko let potolkla toča. Ena velika pogreška je. Naši ljudje ne znajo delati. Vse na okrog naši veleposestniki propadajo; ne morda zato, ker jedo asiete, marveč, ker se ne brigajo za gospodarstvo, ker vse prepuščajo tujim rokam, ter niti svojih otrok ne navajajo k delu, pak se velikaški sinovi mnogo potepajo, ne znajo nič, a hočejo gospodski živeti; posestva propadajo, ker je to leno in nehajno. Da bi le zasukali rokave, ne bi jim trebalo jesti vsakdanje klobasice; tako pa često nimajo niti te. Ali, čemu naj bi jaz stiskal — grof — in grabil denar! Nisem razsipač, ali pijanec, ali včasih rad pogoščam prijatelje.«

»Pustiva za sedaj to ekonomsko vprašanje,« je rekel Belizar, »bo prilike, da bomo govorili obširneje o tem. Kar govorite vi o propadanju našega nižjega plemstva, je resnično in se strinjam z vami popolnoma. Z malim plemstvom propada precejšen, in to ne najslabši del hrvatskega naroda; ni je toček, glede katerih vam nikakor ne morem pritrditi. Zastonj je, dragi župnik, pri nas se premajo dela. Pridelek daje malokdaj dovolj za prehrano, a naravna posledica temu je seveda dolg, ki se nabira in nabira, a kasneje razteplje posestvo na kose in družina je propadla. Nu, prečdimo raje k drugi stroki, za katero se vi tudi jako brigate, a to je naobrazba ljudstva. Videl sem torej to našo novo učiteljico, ki ste ji vi tako silen zaščitnik in branitelj.«

»Ali ste, gospod grof?« je rekel stari župnik, resnega in inteligentnega obraza: »Pa kako vam ugaja?«

»Povsem dobro. Zdravo jednato dete, govor ji je zelo jasen, logičen, in zdi se, da je rojena za učiteljski poklic.«

»Mari ste govorili ž njo, gospod grof?« je vprašal župnik, »ker ste jo začeli tu ocenjevati tako podrobno in tako ugodno?«

»Nisem,« je odvrnil grof, »in tudi ne bi vedel prilike, da bi se razgovarjal ž njo. Zašel sem nedavno v šumo, čul, kako otroci pevajo in dovlekel sem se srečno do zasede, od koder sem mogel na veliko začudenje gledati mlado učiteljico in okoli nje kadelce drobnih otročičev. Najprej je deca odpela pesem, potem jim je dala vaša ljubljenka po kos pogače in so se morali iz gozdnega vrelca napiti hladne vode, a potem je sledil poučen razgovor z otroci o domovini. Morem vam reči, da me je ta prizor vznenadil. Bita je to tako prijetna slika, kakoršnje še nisem videl doslej in velika škoda je, da je ne more videti slikar in prenesti na platno.«

»Da, da,« je rekel župnik, »često vodi Branka svojo deco na izprehod in navadno počivajo ob takih prilikah v šumi, pevajo in se razgovarjajo z učiteljico. Ona jim pripoveduje črtice iz zgodovine, posebno hrvatske, govori jim o rastlinah, kamenju in živalih, a otroci poslušajo odprtih ust to pripovedovanje; in ko je Branka nehala s pripovedovanjem, poskočijo malčki ter začnejo brez konca in kraja vpraševati svojo učiteljico, ki jo naravnost obožujejo.«

Brill

Najboljše mazilo za čevlje

Podružnica v Trstu, ul. del Toro št. 10. — Telefon 31-72